

ต้นกำเนิดของชนชั้นนายทุนในประเทศไทย

(พ.ศ. 2398 - 2453)

นางสาวสิริลักษณ์ ศักดิ์เกรียงไกร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปริญาอักษรศาสตร์มหาบัณฑิต
แผนกประวัติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2522

THE ORIGIN OF THE CAPITALIST CLASS IN THAILAND

(1855 - 1910)

Miss Sirilak Sakkriangkrai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of History

Graduate School

Chulalongkorn University

1979

หัวขั้ววิทยานิพนธ์

ศกษาแนวคิดของชนชั้นนายทุนในประเทศไทย
(พ.ศ. 2398 - 2453)

โดย

นางสาวสิริลักษณ์ กักก็เกรียงไกร

แผนกวิชา

ประวัติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปริญญาโท

สุประสิทธิ์ สุทธิ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประสิทธิ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสัณวิทยานิพนธ์

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา

(รองศาสตราจารย์ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา)

ประธานกรรมการ

สุประสิทธิ์ สุทธิ กรรมการ
(ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร กาญจนจारी)

ปิยนัด บุนนาค กรรมการ
(ช่วยศาสตราจารย์ ปิยนัด บุนนาค)

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ศตวรรษแรกของชนชั้นนายทุนในประเทศไทย
(พ.ศ. 2398 - 2453)

ชื่อ นิสิต

นางสาวสิริลักษณ์ ถักถักเกรียงไกร

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรทิพย์ นาถสุภา

แผนกวิชา

ประวัติศาสตร์

ปีการศึกษา

2522

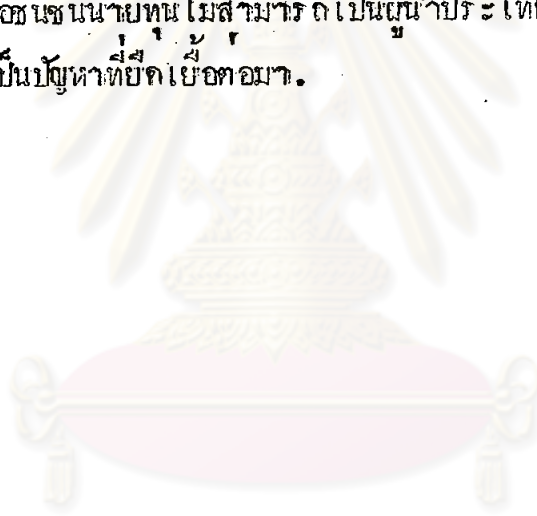
ยพค คยอ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการศึกษาวิเคราะห์วิวัฒนาการของชนชั้นนายทุน
ในประเทศไทยจาก พ.ศ. 2398 จนถึง พ.ศ. 2453 ซึ่งเป็นระยะที่
เศรษฐกิจไทยได้เปลี่ยนจากเศรษฐกิจแบบเลี้ยงตัวเองเข้าสู่เศรษฐกิจที่ผลิตเพื่อ
การค้าภายหลังจากที่ไทยเซ็นสัญญาเบาริงเป็นสนธิสัญญาฉบับเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ
ที่สำคัญยิ่งต่อการก่อรูปของชนชั้น

สิ่งมุ่งหมายที่นำมาอธิบายในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คือ กระบวนการ
สะสมทุนในมือของชนชั้นนายทุน ซึ่งในระบบการผลิตแบบทุนนิยมนั้น ลักษณะที่
สำคัญนอกเหนือจากการผลิตเพื่อการค้าแล้ว การก่อรูปของสถาบันทุนและ
แรงงานเสรี เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ในการพิจารณาจะใดศึกษาถึงโครงสร้างความ
สัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการเมืองแบบเก่าของไทย ทั้งนี้เพื่อสัมพันธ์ให้เห็นถึง
ศตวรรษแรกของชนชั้นนายทุน ภายใต้ระบบเศรษฐกิจ การเมือง และเศรษฐกิจ
ที่เป็นอยู่ในขณะนั้น นายทุนที่เกิดขึ้นสามารถพัฒนาสู่การเป็นชนชั้นนายทุน
อุตสาหกรรมใดหรือไม่อย่างไร นอกจากนี้การศึกษาเปรียบเทียบกับศตวรรษแรกของ
ชนชั้นนายทุนในสังคมแบบเก่าของประเทศอื่น ๆ เช่น สังคมศักดินาแบบยุโรป
และสังคมศักดินาแบบเอเชีย จะเป็นกรณีศึกษาที่สำคัญของการวิจัยเช่นกัน

ผลการวิจัยพบว่าโครงสร้างสังคมแบบ เกาของ ไทยซึ่งมีลักษณะการรวม
 เอาทรัพยากรทั้งหมดของชาติมารวมอยู่ภายใต้อำนาจรัฐ ทำให้การลอบ
 มุสาคาส่วน เกินของชนชั้นนายทุน เกิดขึ้นจากการ ค้ำเนิน เศรษฐกิจภายใต้การ เป็น
 เจาภาณีนายอากรหรือผู้ค้ำเนินการคาของชนชั้นปกครอง เจิม นายทุนมีลักษณะ
 เป็นนายทุนราชการ นอกจากนั้นการบุกกรทาง เศรษฐกิจของทุนนิยมโพทะเล
 ในปลายศตวรรษที่ 19 มีผลให้เกิคนายทุนนายหนาขึ้น นายทุนส่วนนี้ค้ำเนิน
 ติการ ภายใต้ผลกำไรจากการปฏิขัหนาที่คอมปราโคร ทั้งนี้คนก้าเน็ของ
 ชนชั้นนายทุนจึงไม่ เป็นอิสระ แคนก้ามีลักษณะประนีประ นอมกับชนชั้นปกครอง เจิม
 ซึ่งจะมีผลออกมาที่ชนชั้นนายทุนไม่สามารถ เป็นผู้นำประเทศ เขาสูสังคมแบบทุนนิยม
 อุตสาหกรรมอัน เป็นปัญหาที่ยกเยื่อออกมา.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title   The Origins of the Capitalist Class in
                                  Thailand (1855 - 1910). . .

Names   Miss Sirilak Sakkriangkrai

Thesis Advisor   Associate Professor Dr. Chatthip Nartsupha Ph.D.

Department   History

Academic Year   1976

Abstract

This thesis is an analysis of the evolution of the capitalist class in Thailand from B.E. 2398 to 2453. During this period Thailand was transformed from a self-sufficient economy to a commodity economy. The period was most crucial for the emergence of the capitalist class.

The objective of this thesis is to explain the process of capital accumulation in Thailand. In the capitalist system, apart from commodity production and free labour, capital formation is the most important characteristic. This thesis will examine the traditional politico-economic structure of Thailand under which the process of capital accumulation took place. The thesis will find out whether under the existing politico-economic structure, the emerging capitalists were able to develop into industrial capitalists. A reference to the origins of the capitalist

class in Europe and Asia will be utilized as a comparative framework.

The research finding is that under the traditional social structure of Thailand, characterized by the centralization of resources under the state, capital accumulation was realized mainly through the tax farming system. The Chinese tax farmers, acting as agents of the ruling class, accumulated huge profit. They transformed this profit into capital. Therefore, the capitalists in Thailand were essentially bureaucratic capitalists. Moreover, the penetration of overseas capital in the latter part of the 19th century resulted in the birth of compradore capitalists. The compradores operated as brokers for the foreign capitalists. Consequently the capitalists in Thailand were not independent capitalists. The capitalist class compromised with the traditional ruling class. The result is that the capitalist class was unable to lead the country to industrialization.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กติการมประภาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เริ่มต้นจากขอ เสนอแนะของ รองศาสตราจารย์ ดร. นิตริทิพย์ นาดสุภา ตลอดเวลาของการค้นคว้า กระทั่งผลสำเร็จ เป็น รูปเล่ม อาจารย์ไฉกรรณา ไชขอแนะนำและความกรุณาอันมีอาจประมาณค่าได้ ตลอดทั้งตรวจแก้อย่างละเอียด นอกจากนี้ความปรารถนาดี ความเข้าใจปัญหา การวิจัย และความช่วยเหลือต่าง ๆ ก็เป็นสิ่งที่ผู้เขียนใคร่บ้เสมอมา ซึ่งไม่ เพียงจากอาจารย์ เท่านั้นแต่รวมถึงคุณแมของอาจารย์ คุณจรรยา นาดสุภา ภรรยา และน้องแมวหรือน้องชอทิพย์ นาดสุภา ผู้เขียนกราบขอพระคุณและ ขอบคุณทุกท่านไว้ เป็นอย่างสูง

ขอกราบขอพระคุณรองศาสตราจารย์ ชิตติมา พิทักษ์ไพรวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุษกร กาญจนจारी ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปิยนาด บุนนาค ไฉกรรณาแสดงความกิต แก่ไขออบกพร องของงานชั้นนี้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สฐิ ประศาสน์ เศรษฐ ไฉกรรณาให้ความกรุณาประวัติศาสตร์- เศรษฐกิจเพิ่มเติม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เมศิียง พิสนพิสัย และอาจารย์ พิศรวรรณ บุญบังการ ใ้ให้การสนับสนุนช่วยเหลือและกำลังใจแก่ผู้เขียนอย่างดี เสมอมา

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ไม่อาจสมบูรณ์ได้หากไม่ใคร่กับความกรุณาและร่วมมือ อย่างดีในการให้สัมภาษณ์ของคุณ เอก วิสกุล คุณยม ศักดิ์ เศรษฐี ขุนวิจิตรมาตรา ขุนประเสริฐสุภมาตรา คุณทวีป อทยานิน คุณฉวีและคุณกาญจนา โสภโณคร, คุณชวาศิ ฌ ระนอง คุณเอี้ยพิง เจ้าหน้าทีสมาคมแต่จิ๋วแห่งประเทศไทย มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง สมาคมเฉลิมแห่งประเทศไทย เงินหยูชิน เล้าซือ และ จาง เล้าซือ ผู้เขียนขอกราบขอพระคุณทุกท่าน เป็นอย่างสูง ณ. ที่นี้

ขอกราบขอมุขและขอมุขสำหรับความปรารถนาดีและความช่วยเหลือ
 ในทุก ๆ ทางจากคุณพระดี อวนสกุล คุณเมธีรัตน์ แยมประเสริฐ
 คุณบุรกี ตะปะนิยากร คุณละออทอง อัมรินทร์คัน คุณศิรินันท์ บุญศิริ
 คุณสุนทร อาสะไวย์ คุณสุภาภรณ์ ศันศลาภิรักษ์ คุณอัจฉราพร กมฺพพิสมัย
 คุณนิตี กสิโกศล คุณสุวิทย์ ไพทยวัฒน์ คุณวราภรณ์ ทิพานนท์
 คุณวัลยา คุณวัลภา และคุณสุวรรณา ซอแหงฉิยานนท์ คุณวารุณี โอสถารมย์
 คุณด็กนมี รัตกสัมพันธ์ คุณสุภาภรณ์ จรัสหัตถ์ คุณสุรีย์ เสียงแสงทอง
 คุณอัฐลี สสาบัตเห คุณไกรพ รุจิโรภาส คุณทวีศิลป์ สิววัฒน์ โดยเฉพาะ
 คุณพรชัย กิตติวัชรารามย์ ไกรธนาสละเวลาช่วยพิมพ์ให้อย่างเต็มใจ และพี่
 เพื่อน น้อง ๆ อีกหลายท่านที่ไม่ได้กล่าวนามถึง

ขอขอมุขเจ้าหน้าที่หอวิชาญาณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ
 หอสมุดวิจิตรนิเวศวิหาร หอสมุดปริทัศน์ เคาซิด หอสมุดคณะรัฐศาสตร์
 คณะเศรษฐศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ และหอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ที่ได้ให้ความสะดวกในการค้นคว้า เอกสารและหนังสือของมุเขียน

นอกเหนือจากความรัก ความห่วงใยแล้ว ความเข้าใจในความยาก-
 ลำบาก ความช่วยเหลือ และความเสียสละทั้งกำลังกายและกำลังทรัพย์ของ
 แม่ และพี่ ๆ ทุกท่าน คือ พลังสำคัญยิ่งของการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
 มุเขียนขอกราบระลึกพระคุณแม่และพี่ทุกท่านไว้ ณ. ที่นี้.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 สิริลักษณ์ ศักดิ์เกรียงไกร

สารบัญตาราง

๖
หน้า

ตารางที่ 1	เปรียบเทียบรายไต่จากภาษีที่ดินและเงิน พ.ศ. 2443 – 2448	48
ตารางที่ 2	แสดงกำไรของเจ้าภาษีเงินชุก พ.ศ. 2437 – 2439 ถึง พ.ศ. 2446 – 2448	51

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แก่
ความรักอันสูงส่งยิ่งของ
แม่ และพี่ ๆ ทุกคน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความสำคัญของปัญหา

หลังจากที่ไทยได้ทำสนธิสัญญาเบาริ่งกับอังกฤษใน พ.ศ. 2398 เศรษฐกิจไทยเปลี่ยนจากเศรษฐกิจแบบเลี้ยงตัวเอง (self-sufficient economy) เป็นเศรษฐกิจที่ผลิตเพื่อตลาด (market-economy) กล่าวคือ ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบเลี้ยงตัวเอง ผลผลิตที่ผลิตได้จะมีค่าเพื่อใช้ (use value) เท่านั้น ไม่มีการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าจากการแลกเปลี่ยนสิ่งผลิต (exchange value) ทำให้ระบบการค้าและการสะสมทุนเพื่อขยายกิจการไม่เกิดขึ้น ลักษณะเช่นนี้เปลี่ยนไปเมื่อประเทศเราสู่ระบบเศรษฐกิจที่ผลิตเพื่อตลาด ทำให้มีการใช้เงินตราในการแลกเปลี่ยนมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ลักษณะดังกล่าวมีความสำคัญต่อวิวัฒนาการความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นต่าง ๆ ในสังคม เฉพาะอย่างยิ่งการเริ่มกำเนิด "ชนชั้นนายทุน" ภายใต้ระบบเศรษฐกิจที่มีการขยายตัวทางการผลิตเพื่อเป็นสินค้า (commodity production) เพื่อที่จะเข้าคู่มือการผลิตไว้ในมือ ชนชั้นนี้จำเป็นต้องทำลายการผลิตแบบเลี้ยงตัวเอง (self-sufficient) มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิคการผลิต ทั้งเปลี่ยนความสัมพันธ์ในการผลิตที่เป็นแบบนายกับบ่าว มาเป็นแบบนายจ้างกับลูกจ้าง นั่นหมายความว่าชนชั้นนี้คือ โคนอำนาจชนชั้นปกครองเดิม (traditional ruling class) ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญทางสังคม ในขณะที่ สังคมนั้นก็เกิดขึ้นในยุคโรปะตะวันตก ปรากฏว่าสภาพดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นในสังคมไทยช่วงที่เริ่มจะเกิดระบบทุนนิยมในประเทศ ปัญหาที่ว่าทำไมชนชั้นนี้ไม่เป็นปรปักษ์กับชนชั้นปกครองเดิม แต่กลับประนีประนอม? และจากการประนีประนอมกับชนชั้นปกครองเดิม ทำให้ระบบทุนพัฒนาได้มากน้อยอย่างไร? ปัญหาทั้งหมดนี้ จะมีการชี้ชัดลงไป โดยทำการศึกษาถึงต้นกำเนิดของชนชั้นนี้ เพื่อดูว่าชนชั้นนี้เกิดขึ้นได้อย่างไร

การที่สังคมไทย โดยเฉพาะในช่วงที่ เศรษฐกิจ เปลี่ยนสู่การผลิต เพื่อการค้า ชาชนชั้นนายทุนที่เกิดจากภายในระบบ เศรษฐกิจ เป็นสาเหตุสำคัญอันหนึ่งที่ทำให้การพัฒนา เศรษฐกิจระบบนายทุน เป็นไปล่าช้า จนเป็นปัญหาที่ยืดเยื้อถึงปัจจุบัน ดังนั้นนับเป็นปัญหาที่สำคัญยิ่ง ที่ควรจะทำการศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้ชนชั้นนี้ไม่สามารถเกิดขึ้นจากภายในระบบเศรษฐกิจ ทำไมนายทุนที่เป็นชาวจีนจึง เป็นได้เพียงนายทุนพาณิชย์เท่านั้น ไม่สามารถวิวัฒน์เป็นนายทุนอุตสาหกรรมได้ ซึ่งมีผลสืบเนื่องคือ นายทุนไม่สามารถเปลี่ยนโครงสร้างระบบเศรษฐกิจได้ สาเหตุเหล่านี้ไม่ปรากฏว่ามีการศึกษาอย่างจริงจัง โดยเฉพาะในประเด็นนายทุนที่เป็นชาวจีน งานวิจัยที่ปรากฏมีอยู่ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โห้วความสนใจศึกษากิจการจีนในฐานะเป็นชนกลุ่มน้อยของประเทศที่มีบทบาทสำคัญหรือปัญหาในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม⁽¹⁾ งานวิจัยที่พิจารณาสัมพันธ์กันจีนกับระบบการผลิตของไทยยังปรากฏมีอยู่น้อยมาก⁽²⁾ ซึ่งปัญหาดังกล่าวจะช่วยให้ความกระจ่าง

(1) งานวิจัยของชาวต่างประเทศที่เป็นที่รู้จักกันดี คือ งานของ William G. Skinner, Chinese Society in Thailand: An Analytical History. (Ithaca: Cornell University Press, 1957); นอกจากนี้ยังมีผลงานระดับปริญญาโทของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร).

(2) งานวิจัยที่เข้าข่ายการศึกษาและปรากฏอยู่ คือ งานวิจัยของ อุฎาภา ประภาพันธุ์, "ระบบเจ้าภาษีนายอากรสมัยกรุง เทพฯ ยุคต้น." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519.

ในสาเหตุของการขาดทุนนี้ นายทุนอิสระในสังคมไทย พร เพ็ญ อัคระกุล⁽¹⁾ โทสะเอาไว้ในการวิเคราะห์ที่กล่าวมาเพียงแต่จะทำให้เราเข้าใจถึงคนจีนในฐานะที่เป็นสถาบันทุน การเข้ามาหากินและการสะสมทุนเท่านั้น แต่ยังไม่ช่วยชี้ชัดให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนจีนกับคนในระบบไพร่ ชนนาง และพ่อค้าชาวต่างประเทศอื่น ๆ ซึ่งเป็นข้อเสนอดีที่น่าสนใจ และจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะได้นำมาพิจารณาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. จะพิจารณารายชนชั้นใด ส่วนใดในสังคมไทย เริ่มมีวิวัฒนาการสู่การเป็นนายทุน หลังจากทีสภาพเศรษฐกิจไทยเปลี่ยนสู่เศรษฐกิจที่ผลิตเพื่อตลาด รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นนายทุนที่เกิดขึ้นใหม่กับชนชั้นปกครองของสังคมในขณะนั้น
2. จะพิจารณารายนายทุนพัฒนาขึ้นจากเศรษฐกิจสาขาใด กิจกรรมเศรษฐกิจของชนชั้นนี้มีลักษณะอย่างไร ส่งเสริมการสะสมเพื่อผลิตเพิ่มมากขึ้นหรือไม่อย่างไร
3. จะพิจารณารายชนชั้นนี้สามารถทำให้ระบบทุน เกิดขึ้นมาได้หรือไม่ พร้อมทั้งเปรียบเทียบกับชนชั้นนายทุนของญี่ปุ่นและจีน เพื่อลักษณะที่ต่างกันและเหมือนกัน และสรุปเห็นว่านายทุนไทยมีต้นกำเนิดที่มีลักษณะพิเศษประการใดบ้าง

(1) พร เพ็ญ อัคระกุล "สำรวจงานวิจัยประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจของไทย" เอกสารประกอบการสัมมนาทฤษฎีและแนวการวิเคราะห์ประวัติศาสตร์-เศรษฐกิจไทย จัดโดยคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ 25 พฤษภาคม 2519, หน้า 9.

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยเขียนกำหนดนครรัตนโกสินทร์ (ตั้งแต่ พ.ศ. 2398 ถึง พ.ศ. 2453) เป็นระยะเวลาของการพิจารณาคนกำเนิดของชนชั้นนายทุนของไทย เพราะว่าเป็นระยะที่มีเสถียรภาพทางการเมือง เฉพาะอย่างยิ่งหลังศึก 9 ทัฬ (พ.ศ. 2328) ระหว่างไทยกับพม่าเป็นต้นมาแล้วไม่มีศึกสงครามครั้งใหญ่ ๆ บ้านเมืองมีความสงบสุขประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งเป็นช่วงที่มีการขยายการผลิตเพื่อตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคเกษตรกรรม ปัจจัยทั้งสองมีส่วนเสริมซึ่งกันและกันอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นต่าง ๆ ในสังคม และเพื่อให้เข้าใจการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จำเป็นที่จะต้องอาศัยแบบแผนธรรมเนียมประเภทที่สืบทอดกันมาแต่สมัยอยุธยา เช่น ระเบียบศักดินาไทย เป็นต้น มาประกอบการวิจัย

การวิจัย

การวิจัยจะใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) โดยอาศัยข้อเท็จจริงจากเอกสาร และเนื่องจากเอกสารมีอยู่กระจัดกระจาย จึงเป็นการยากที่จะนำเสนอแบบเหตุการณ์ต่อเนื่อง (chronological approach) ทั้งเพื่อให้ได้ภาพที่เด่นชัดและชัดเจนเขียนจะได้นำเสนอเป็นแบบหัวข้อ (Topical approach) โดยในแต่ละหัวข้อเนื้อเรื่องมีส่วนสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด อย่างไรก็ตามก็ได้อาศัยโครงเรื่อง เหตุการณ์ต่อเนื่อง (chronological framework) เป็นพื้นฐานประกอบการวิจัย และในบางหัวข้อจะใช้วิธีการประวัติศาสตร์เปรียบเทียบ (comparative history) กรณีที่เกี่ยวกับไทยจะอาศัยข้อเท็จจริงทั้งที่มาจากเอกสารชั้นต้นและชั้นรอง ส่วนกรณีของประเทศอื่น ๆ เช่น ญี่ปุ่น จีน ยุโรปตะวันตก จะอาศัยข้อเท็จจริงจากงานวิจัยและตำราที่มีนักวิชาการอื่นคนควาไว้แล้ว

หลักฐานที่ใช้ในการวิจัย

เอกสารที่ใช้ประกอบวิจัย เอกสารที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์ จากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ส่วนใหญ่ เป็นหนังสือโคตบองของทางราชการ พระราชหัตถ์เลขาสั่งราชการต่าง ๆ และเอกสารที่ตีพิมพ์แล้ว ส่วนใหญ่ได้แก่ ตำรา วารสาร วิทยานิพนธ์ ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งค้นคว้าจากหอสมุดคณะอักษรศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ และหอสมุดกลาง—จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หอสมุดแห่งชาติ หอสมุดวิไลวรรณิเวศนิหาร และหอสมุดปริทัศน์ เคานซิด

ความสำคัญหรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัยฉบับนี้คือ การเข้าใจลักษณะที่แท้จริงของสังคมไทยในช่วงที่เศรษฐกิจของประเทศ เริ่มพัฒนา เขาสรุบบนนายทุน คนค่าเน็คของชนชั้นนายทุนมีลักษณะ เช่นไร ตลอดจนถึงปัจจัยที่สนับสนุนและขัดขวางอัน เป็นผลที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นต่าง ๆ ในสังคมไทย เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณารูปแบบของชนชั้นนายทุนและปัญหาในการพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศในสมัยต่อมาจนถึงปัจจุบัน.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย